

Bài 11. KHÍ QUYỂN. SỰ PHÂN BỐ NHIỆT ĐỘ KHÔNG KHÍ TRÊN TRÁI ĐẤT

(Nội dung ghi bài)

I. KHÍ QUYỂN

- Là lớp không khí bao quanh Trái Đất, luôn chịu ảnh hưởng của Vũ Trụ, trước hết là Mặt Trời.

- Khí quyển có vai trò rất quan trọng đối với sự tồn tại và phát triển của sinh vật trên Trái Đất, đồng thời là lớp vỏ bảo vệ Trái Đất.

1. Cấu trúc của khí quyển (giảm tải)

2. Các khối khí

- Không khí ở tầng đối lưu, tùy theo vĩ độ và bề mặt Trái Đất là lục địa hay hải dương mà hình thành các khối khí khác nhau.

- Mỗi bán cầu có 4 khối khí chính:

- + Khối khí bắc cực, nam cực rất lạnh, kí hiệu là A.
- + Khối khí ôn đới lạnh, kí hiệu là P.
- + Khối khí chí tuyến rất nóng, kí hiệu là T.
- + Khối khí xích đạo nóng ẩm, kí hiệu là E.

- Từng khối khí lại phân biệt thành kiểu hải dương (ẩm), kí hiệu là m và kiểu lục địa (khô), kí hiệu là c. Riêng khối khí xích đạo chỉ có một kiểu là khối khí hải dương, kí hiệu là Em.

3. Frông

- Là mặt ngăn cách hai khối khí khác biệt nhau về tính chất vật lí.

- Các khối khí ngăn cách nhau theo một mặt nghiêng có sự khác biệt về nhiệt độ và hướng gió gọi là diện khí hay là frông, kí hiệu là F.

- Trên mỗi bán cầu có 2 frông cơ bản:

- + Frông địa cực (FA).
- + Frông ôn đới (FP).

- Giữa 2 khối khí chí tuyến và xích đạo không tạo thành frông thường xuyên và rõ nét, vì chúng đều nóng và nói chung có cùng một chế độ gió.

- Ở khu vực xích đạo, các khối khí xích đạo ở bán cầu Bắc và bán cầu Nam tiếp xúc nhau đều là các khối khí nóng ẩm, chỉ có hướng gió khác nhau nên tạo thành dải hội tụ nhiệt đới chung cho cả 2 bán cầu.

II. SỰ PHÂN BỐ CỦA NHIỆT ĐỘ KHÔNG KHÍ TRÊN TRÁI ĐẤT

1. Bức xạ và nhiệt độ không khí

- Nguồn cung cấp nhiệt chủ yếu cho mặt đất là bức xạ mặt trời.
- Nhiệt lượng do Mặt Trời mang đến bề mặt Trái Đất luôn thay đổi theo góc chiếu của tia bức xạ mặt trời, nếu góc chiếu lớn thì nhiệt lượng lớn và ngược lại.

2. Sự phân bố nhiệt độ của không khí trên Trái Đất

a. Phân bố theo vĩ độ địa lí

- Vĩ độ càng tăng (đi từ xích đạo về cực) thì nhiệt độ trung bình năm của không khí càng giảm, biên độ nhiệt năm càng tăng.

b. Phân bố theo lục địa và đại dương

- Nhiệt độ trung bình năm cao nhất và thấp nhất đều ở lục địa.
- Đại dương có biên độ nhiệt độ nhỏ, lục địa có biên độ nhiệt độ lớn.
- Nhiệt độ không khí còn thay đổi theo bờ Đông và bờ Tây lục địa do ảnh của các dòng biển nóng, lạnh và sự thay đổi hướng của chúng.

c. Phân bố theo địa hình

- Nhiệt độ không khí giảm theo độ cao của địa hình.
- Nhiệt độ không khí còn thay đổi theo độ dốc và hướng phơi của sườn núi.

II. TỰ LUẬN (Học sinh làm vào vở ghi bài)

Câu 1. Trình bày sự phân bố các khối khí và các frông theo trình tự từ cực Bắc tới cực Nam của Trái Đất.

Câu 2. So sánh sự giống và khác nhau giữa frông và dải hội tụ nhiệt đới.

Câu 3. Trình bày sự phân bố nhiệt độ của không khí trên Trái Đất.